

OIVALLUS

5

3. Temperamentti on persoonallisuuden perusta

Vaahtokarkkikoe ja temperamentti

- Palauta mieleen ns. vaahtokarkkikoe katsomalla [video](#).
- Miten arvioit lasten temperamentin näkyvän kokeessa?

Temperamentti

- **Temperamentti** on yksilön synnynnäinen tapaa reagoida sekä ympäristöön että omiin sisäisiin tiloihin, kuten nälkään, väsymykseen ja kipuun.
- Temperamenttierot ilmenevät ihmisissä jo muutaman ensimmäisen elinviikon aikana.
- Myös eläinten välillä on huomattu geneettisesti määräytyneitä temperamenttieroja.

Thomasin ja Chessin vauvatutkimus

Temperamenttijaottelu

helpot vauvat 40 %

hitaasti lämpiävät vauvat 15 %

haastavat vauvat 10 %

Temperamentin kolme ulottuvuutta (Rothbart ja Posner)

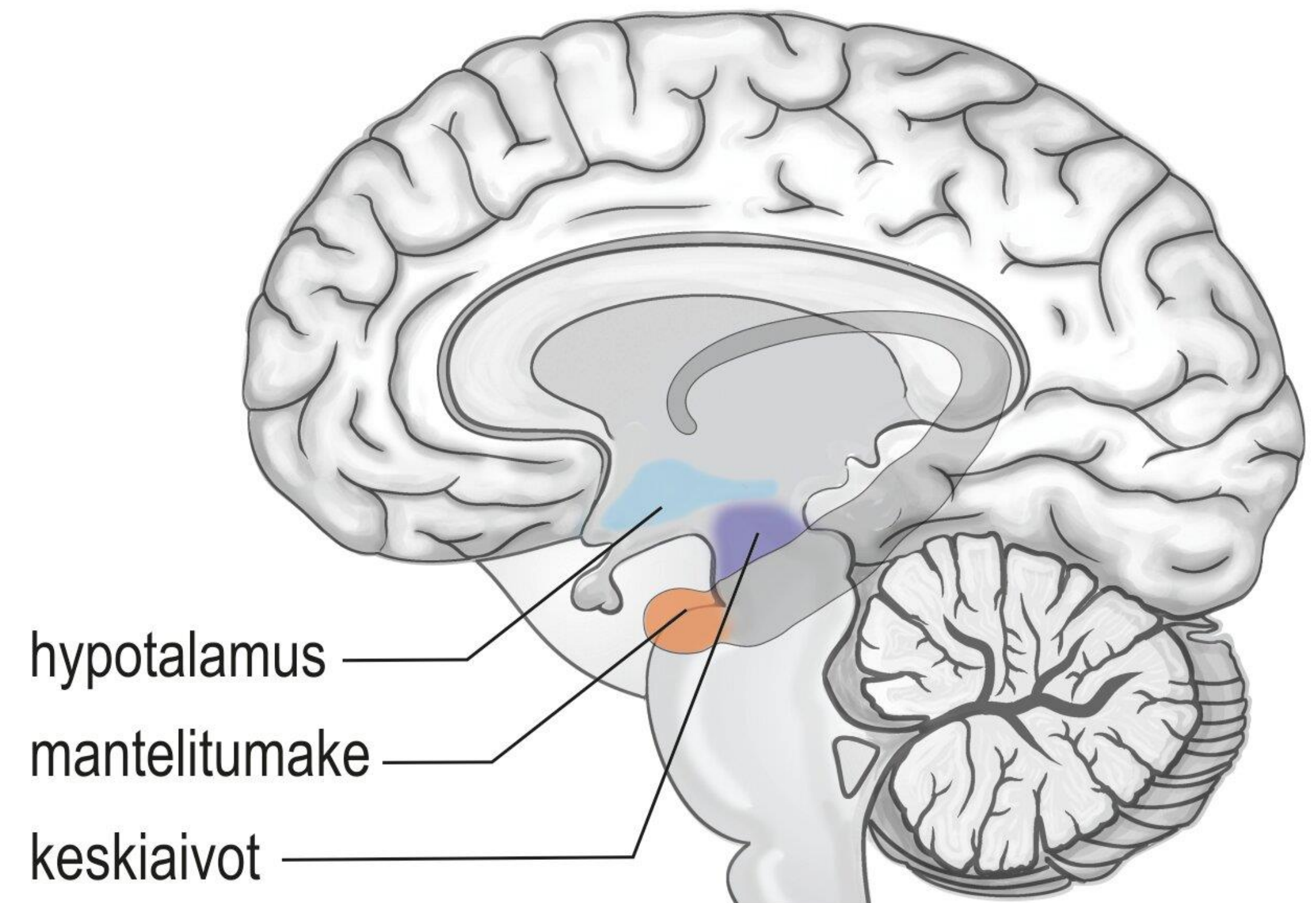
- **Tahdonalainen itsesäätely** tarkoittaa yksilöllisiä eroja kyvyssä säädellä tarkkaavaisuutta, tunteita ja käyttäytymistä.
- **Kielteisten tunteiden kokeminen** viittaa siihen, kuinka herkästi, voimakkaasti ja usein yksilö kokee epämukavuutta, pelkoa ja muita kielteisiä tunteita.
- **Ulospäin suuntautuneisuus** kattaa aktiivisuuden, myönteisten tunnetilojen ja mielihyvän sekä taipumuksen nauttia sosiaalisesta vuorovaikutuksesta.

BAS/BIS-aktivaatioteoria (Gray)

- BAS-järjestelmä aktivoituu silloin, kun ihminen tavoittelee toivomiaan asioita, ennakoi toiveikkaasti tulevaisuutta ja on tunteiltaan myönteinen.
- BIS-järjestelmä liittyy puolestaan vaaran kokemiseen ja välttämiskäyttäytymiseen.
- BAS/BIS-teorialla on yhtymäkohtia temperamenttitutkimuksiin.

Temperamentin ja ympäristön yhteensopivuus

- Vanhempien ja lasten temperamentti-piirteet vaikuttavat toisiinsa.
- Vanhempien ohjaus vaikuttaa lasten temperamentti-piirteisiin.
- Ympäristö ja kulttuuri muovaavat yksilön temperamentti-piirteitä.
- Vanhempana ihmisen on mahdollisuus valita temperamenttinsa mukaisia ympäristöjä.

Kaganin pitkittäistutkimus

Kaganin pitkittäistutkimuksen mukaan temperamentin pysyvyydestä on saatu näyttöä.

	VÄLITÖN TEMPERAMENTTI	ESTYNYT TEMPERAMENTTI
Ärsykkeisiin reagoinnin taso	vähäinen	voimakas
Mantelitumakkeen aktivoituminen	vähäinen	voimakas • paksuuntunut oikean aivopuoliskon etuotsalohko • kohonnut veren kortisolipitoisuus • sympaattisen hermoston herkkä aktivoituminen

Palauta mieleen

- Mitä temperamentilla tarkoitetaan psykologiassa?
- Millaisia ovat Rothbartin temperamenttimallin ja BAS/BIS-teorian keskeiset ajatukset?
- Miten yksilön temperamentin ja ympäristön yhteensopivuus ilmenee?
- Mitä tiedetään temperamentin pysyvyydestä?